

Zjevení Janovo – 5.

Minule jsme hovořili o Efezském sboru. Když se podíváme na další jednotlivé sbory (nyní před sebou máme Smyrnu), zjistíme, že **situace**, které jsou zde popsány, do jisté míry **odpovídají mnohým situacím dnešních sborů po celém světě**. Ale vlastně se mohou podobat i **jednotlivým etapám našeho duchovního života**. Patrně neprojdeme vším, co je zde popisováno, a ne všechno se nás dotkne. Přesto řadě věcí můžeme porozumět, protože se nás dotýkají. To, co je na těchto „malých dopisech“ jednotlivým sborům, sympatické, je skutečnost, že **nemají posluchače nějak strašit či srážet**, nýbrž že je **mají povzbudit** – je tu někdo, kdo vše bedlivě pozoruje, kdo ví o všem, co se děje a má pro tebe připravené řešení.

Co znamená být bohatý uprostřed chudoby?

8 *Andělu sboru ve Smyrně napiš: „Toto praví ten první a poslední, který byl mrtev a ožil:*

9 *Znám tvé soužení a chudobu, ale jsi bohatý. Znam i urážení od těch, kteří sami o sobě říkají, že jsou Židé, ale nejsou, nýbrž jsou synagogou Satanovou.*

10 *Neboj se toho, co máš trpět. Hle, Dábel se chystá některé z vás dávat do vězení, abyste byli vyzkoušeni, a budete mít soužení po deset dní. Buď věrný až na smrt, a dám ti věnec života.*

11 *Kdo má uši, slyš, co Duch praví sborům: Kdo vítězí, tomu druhá smrt neublíží.‘ (Zj 2:8-11)*

Smyrna byla pokládána za **nejkrásnější a patrně nejluxusnější město** Malé Asie (jedna z ulic byla známá jako „Zlatá“), dnes bychom řekli, že šlo o jakousi „Beverly Hills“ starověku. Byla v jistém smyslu **konkurenčním městem Efezu**. Tuto rivalitu lze chápat jako soupeření, kterou známe mezi Nymburkem a Poděbrady či Pardubicemi a Hradcem Králové.

Smyrenští jako jedni z prvních **zavedli kult Romy a kult císaře Židé** (judaisté, tedy vyznavači Mojžíšovské víry), kteří v tomto městě žili, **měli výjimku Říma** v rámci státem uznávaného náboženství. Nemuseli se tedy podřizovat císařskému kultu. Město, které v minulosti zažilo období bezvýznamnosti a zničení, zejména za Lýdů, žilo v apoštolově době bohatým společenským, kulturním i náboženským životem. Bylo si celkem jisto samo sebou, neboť se těšilo vděku svého ochránce Říma. Smyrenští se kdysi **vyznamovali mimořádnými sbírkami** na římské legie v době zimních válek proti králi Mithridatovi. A podle dobových zpráv za to někteří významní občané dostali pamětní věnce podobné těm, které tehdy dostávali vojenští či sportovní vítězové. Pozoruhodné je, že **klima pro křesťany** ve Smyrně bylo **vysloveně nepřátelské** přesto, že zde byly podobné vnější podmínky jako v sousedním Efezu. I tady platí, že když dva dělají totéž, není to vždy totéž...

Vstupní slovo k andělovi sboru je pro porozumění klíčové – odkazuje posluchače k tomu, **kdo je na počátku i konci, k tomu, který prošel smrtí a přeci je ožil**. Toto konstatování je **zárukou zaslíbení** pro dobu soužení, která vzápětí přicházejí.

To, co je na tomto dopisu od předchozího skutečně podivné: ten, kdo ke Smyrenským křesťanům promlouvá, na nich **nenalézá nic, za co by je pochválil**: žádné aktivity, žádné úsilí, žádné zvláštní duchovní obdarování. Sbor vypadá jako zubožený, skomírající, na samé hranici své smrti. **Je zde zmíněno už jenom soužení**. Smyrenští křesťané jsou pomlouváni, procházejí pronásledováním a další problémy jsou na obzoru. (Není nám to povědomé? Neplatí mnohdy i o nás, že když se začnou věci sypat, pak všechny naráz a my jen s obavami čekáme, odkud přijde další rána?) Ten, kdo se Smyrenskými mluví, to moc dobře ví. Co z toho plyne? **Bohu doopravdy není nic skryto**. V žádné situaci ten, **kdo si připadá opuštěn, není ani zapomenut a už vůbec není sám**. A to platí i dnes a pro nás. Ať je utrpení jakkoli hrozné, tak Bůh o něm moc dobře ví.

Další slovo zní skutečně paradoxně: jsi chudý a jsi bohatý. Co to znamená? Možná, že to, že i když jsi **vnějšně chudý** ve smyslu **společenského postavení**, ale i ve **smyslu duchovním**: neprojevují se u tebe žádné duchovní dary, neděláš nic zvláštního, nijak se nevyznamenal, přesto jsi bohatý. Tím **jediným bohatstvím** smyrenských křesťanů byla jejich **věrnost Kristu** – přes všechnu bídu a soužení. A to je možná tajemství paradoxu „i když jsi chudý, jsi bohatý“. **Skutečné bohatství je skryto v srdci každého z nás** bez ohledu na vnější okolnosti. **Jsmo tam, kde je naše srdce.** (Jsme připoutáni k tomu, k čemu je připoutáno srdce.) **Nic není důležitějšího, než zachování věrnosti.** Ať to zní jakkoli podivně, **Bohu to stačí.** Víc nepožaduje. (To by měli vzít v potaz všichni ti současní „duchovní stachanovci“, kteří nezralými a nabubřenými řečmi ještě víc ničí a ponižují ty, kdo zrovna procházejí těžkými zkouškami.)

Dostáváme se ke zvláštní pasáži, kterou mnozí dnešní vykladači považují za antisemitskou. Ale to jen proto, že na tehdejší dobu uplatňují dnešní měřítka a nezohledňují skutečnost, že **diskuse nad „novou vírou“ probíhala především v rámci židovstva.** Jan, pokud jsme přijali skutečnost, že autorem je apoštol Jan, byl sám Židem. Ostatně převážná většina křesťanů, která se v prvním století oddělila od judaismu (a to i na území Malé Aise), byli Židé či proselyté (tedy Řekové, kteří přijali židovskou víru). Ve zmíněné pasáži jsou kritizováni ti, „kteří sami o sobě říkají, že jsou Židé, ale nejsou, nýbrž jsou synagogou Satanovou“. Co si pod tím můžeme představit? Nejspíš to, že jde o Židy (nebo ještě spíše o proselyty), kteří se ve skutečnosti své víry nějakým způsobem zřekli/zneužili a **využívají výhody, které jim nabízí císařský kult a společenské klima.** Možná, aby se zalíbili vrchnosti, **donášejí na křesťany,** kteří se odmítají poklonit císaři. (Ostatně něco podobného moc dobře známe i z našich českých poměrů: jako národ jsme se dokázali přizpůsobit ledasjakým změnám – i když nám to ke cti ne vždy sloužilo. A jedni, aby se zalíbili mocipánům, donášeli na druhé, ať už za nacismu tak i za komunismu. Ani dnes nám toto donašečství není přeci cizí – vzpomeňme, jak se někteří zachovali k těm, kdo upozornili na úplatky, či jak se chovají někteří politici...)

Jan tedy hovoří o **falešných Židech.** A **falešné náboženství/modloslužba** je to, co **provokuje Satan,** nikoli Bůh – proto tedy synagoga Satanova. (Nezapomínejme, že **satan je ten, který žaluje,** takže bychom v přeneseném slova smyslu mohli říci i „**synagoga/společenství žalobníků a práškačů**“...)

Ve vsí té bídě přichází nakonec **povzbuzení,** aby se Smyrenští **nebáli utrpení.** Z toho můžeme usoudit, že nejenže nemají být za co pochváleni, ale že **žijí v neustálých obavách a strachu.** Ale podle všeho oprávněných – protože se zde hovoří o přicházejícím soužení. Zaznívá srozumitelné proroctví: přicházejí zkoušky! Ale zároveň s nimi i jasné vymezení – **nebude to trvat věčně,** i tyhle zkoušky budou mít svou jasně ohraničenou dobu. Zmiňované vězení, které na rozdíl od minulosti dnes chápeme jako trest za prokázanou vinu, v tehdejší době spíše znamenalo období čekání na rozsudek. A rozsudek, který přijde, pravděpodobně může znamenat i smrt pro vyznání, kterého se křesťané drží. (Naši předkové nádherně vyznávali: „...zachovat víru až do hrdel a statků svých...“ – což jinými slovy znamenalo: „Jediné na čem v životě doopravdy záleží, je za každých okolností zachovat věrnost Kristu.“)

A tady je další paradox: **budeš-li věrný až na smrt, obdržíš věnec života, budeš vítězem a druhá smrt ti neublíží!** Je to vůbec možné? Ano je, protože toto slovo není opřeno o člověka, ale o Syna Božího, který byl na počátku, je na konci, který prošel smrtí a přeci je živ!

Smrt, tak jak ji mnozí chápou – jako končenou stanici, jak konec všech nadějí, jako definitivní zmar, křesťan ve víře chápe jako přechod do věčnosti, tedy do stavu konečného vítězství a skutečného života ve společenství s Bohem. **Pro Kristova následovníka smrtí nic nekončí!**

– Petr Plaňanský